

хроніки Валерія Шевчука «Тени исчезающие». Выяснено, что новым в композиции произведения является междужанровое сочетание науки и беллетристики.

Ключевые слова: роман-хроника, жанр, сюжет, композиция, структура, нарратив, компаративные параллели, ретроспекция, ирония.

Рецензенти: Науменко Н.В., д-р філол. наук, проф. (Київ)
Пилипишин С.І., к.філол. наук, доц. (Бережани)

Любов Мельник, к. філол. наук (Дрогобич)

УДК 821.161.2.09 "186"

ББК 84.4УКР

Родина як вияв української ментальності у творах Федора Заревича

У статті автор розмірковує над поняттям «родина», яке знайшло відображення у багатьох творах («Родина», «Хто не любив», «Землячка», «Насилована доля», «Дві сестри», «Хлопська дитина») галицького письменника Федора Заревича.

Ключові слова: українська ментальність, українська родина, національна ідентичність, духовна єдність роду, світогляд, духовний світ, моральна поведінка.

Liubov Mel'nyk. FAMILY as an expression of the Ukrainian mentality in writings of Fedir Zarevych.

In this article the author reflects on the concept of «relatives», which is reflected in many works («Family», «Who did not love», «Zemlyachka», «Rape of fate», «Two Sisters», «Peasants child») of Galician writer Fedir Zarevych.

Key words: Ukrainian mentality, Ukrainian family, national identity, Spiritual unity of relatives, world view, spiritual world, moral behavior.

Багаторічне «табу» на вивчення національних феноменів у роки радянської влади підсилило науковий інтерес до цієї проблематики в останні десятиріччя, хоча тема цільності української сім'ї, родини завжди проходила червоною ниткою через творчість українських письменників. Тож не дивно, що родина є виявом української ментальності, а точніше, «носієм

традицій у способі думання, настанов до зовнішніх і внутрішніх побудов, типових відповідей на різні ситуації» [Українська душа 1992: 84].

Питання етнопсихології української родини висвітлювали у своїх дослідженнях О. Вишневський, І. Гончаренко, А. Горохович, Ю. Канигін, З. Ткачук, В. Янів. Зокрема Володимир Янів у розвідці «Українська родина у творчості Василя Симоненка» [Янів 1971] констатував, що поетична спадщина поета є знахідкою і для соціологів, і для етнопсихологів, оскільки тематика віршів та образи, що їх використав поет, відображають українську ментальність. Ми, в свою чергу, простежимо, як концепт «родина» розкритий у прозовій спадщині Федора Заревича, галицького письменника 60-х років XIX ст.

Українська нація, мабуть, єдина, яка має таке поняття як *родина*. Тобто, не просто сім'я – батько, мати і діти (як в росіян, німців чи англійців), а в значно ширшому розумінні: родичі по батькові, по матері, племінники, внуки. Родина здійснює формуючий вплив на душу народу, відповідно із панівної ролі жінки у сім'ї впливає характер українського патріотизму як любові синів до матері (звідси «Україна-мати», «ненька-Україна»). У наших майстрів поетичного слова Україна виступає під символом жінки-матері (Т. Шевченко), а в релігійному житті панує культ Богоматері. Навіть український «батько-отаман», як ідеал, це не тип англійського чи німецького вояки, відважного, енергійного і дещо аскетичного, а це отаман, що всіма опікується, дбає про громаду, радиться з нею, тобто отаман з «материнськими рисами» [Українська душа 1992: 87]. Аналізуючи українську родину, В. Янів наголошує на її індивідуалізмі, бо саме у родині виявлявся нахил українця до індивідуального землеволодіння і приватної власності. Звідси – ідеал дбайливості, ощадності, власності, причому жінка виявляє більше схильності до приватної власності, оскільки вона інстинктивно зв'язана з нащадками і дбає про їх майбутнє [Янів 1966: 50]. Одним із ключових образів творів Федора Заревича є образ саме рустикальної спільноти. Найкраще він виявився у творі з однойменною назвою – «Родина».

У новелі автор не просто виступає проти кровопролитних воєн, а й змальовує історію українського народу через історію

однієї родини. Спокійне, на перший погляд, незатьмарене клопотами життя селянської родини: стомлений батько відпочиває на призьбі, щаслива мати бавить малу дитину, а двоє старших дітей плетуть собі з лози хатину. Така гармонійна родина дуже нагадує сім'ю з твору Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати», яка після трудового дня теж зібралася разом, а мати «навчас», тобто стежить за вихованням дітей.

Змальовуючи тло цієї картини, Ф. Заревич, як і Т. Шевченко, виводить образ саду (у нього хатинка господарів «оперезана садком, як вінком»), а ще неперевершеними художніми образами (хатина «білісенька, як святочно прибрана дівчина то десь так близенько над воду посунулася, що з другої сторони ставу здавалось, она ножки собі миє у філях широкого плеса») представляє чарівну українську природу, що гармонує з родиною і створює символ не лише родового «гнізда», а й духовного дому.

На жаль, ідилічна картина у Ф. Заревича триває до тих пір, поки хлопчик і дівчинка не сплетуть хатинку. Коли ж малі, бавлячись запрошують в гості батьків до новозбудованої оселі й зазначають ще про приїзд гостей з-за Дунаю, вираз на обличчі матері раптово змінюється. Замість усміху з'являється сум та занепокоєння. Так засобом градації автор переходить до розкриття суті твору.

Господарів брат Василь і жінчин Прокіп три роки тому пішли у солдати. З боєм у душі говорить наратор-усезнавець, що «гарныхъ молодцівъ двохъ, якъ бы то молоди дубы, обстригли въ жовнярі, убрали въ уланськи строи, дали имъ ворони коні, остри шаблі, та погнали у чужину» [Ворона 1, 1962: № 16; 128]. Допоки в світі було мирно, хлопці писали до родини щомісяця, а тільки почалася в Італії війна – не надійшло додому жодної звістки.

Зверненням до контрасту («на житніх полях і виноградниках благословенної Італії нема ніякого добра, адже кипить, реве й гуде люта війна») письменник підкреслює страхіття ситуації, в якій опинились члени селянської родини. І невідомо нікому, чи живі хлопці, бо чимало односельчан уже загинуло. Але жевріє в подружжя, наче іскорка, надія, що «Богъ чей ласкавъ на нихъ (братів – Л. М.), та на насъ – отъ насъ усеи

тільки родини – а сли невернуть они, то сами мусимо у світі проживати» [Ворона 1, 1962: № 16; 128]. А що може бути важче за усвідомлення втрати цільності роду, родини?! Кількома штрихами показує Ф. Заревич стан душі господарів: «Задумались обоє, стало имъ дуже тяжко и німно» [Ворона 1, 1962: № 16; 128].

У кривавому горнилі війни чудом не загубилися дві рідні душі. Хлопці разом, однак обоє поранені – у Василя травмована рука, а Прокіп напівмертвий лежить на землі і говорить про рідних. Сила родинного зв'язку настільки велика, що юнакові ввижається сестра з чоловіком, племінники; «вони за нас говорять та просять Господа, аби ми повернули...» [Ворона 1, 1962: № 17; 156]. У свою чергу, вже на підсвідомому, інтуїтивному рівні про повернення лише одного (виділення наше – Л. М.) дядька додому сповіщає господарів їхня дитина.

Дуже важко переносить смерть Прокопа Василь. В останню путь проводить він свого побратима не просто сльозами, а молитвами до Всевишнього: «Зо слізми у очах, зъ звішеною рукою, каліка клячить жовнярь, молодый уланъ, шепче мабуть молитву за полягшого брата, и знісь видъ до небесь, де сидить Отець небесний...» [Ворона 1, 1962: № 17; 156]. Споглядання такої картини зворушило навіть звиклих до смертей гробарів. Так Ф. Заревич не оминув нагоди наголосити на силі традицій християнської родини, яка завжди шанує Божі Заповіді і, відповідно, молитви. Однак головне в цій новелі, як і в багатьох творах уже згадуваного Т. Шевченка, те, що цілісність, гармонія родини великою мірою залежить від політики держави: чи вона насильницька, чи гуманістична.

Родина в розумінні Ф. Заревича – моноліт, твердиня, яку ніщо не в змозі подолати. Якщо хтось один із родичів відходить, з'являється тріщина у цьому моноліті. Його легко зруйнувати будь-яким зовнішнім чи внутрішнім чинником. У цьому пересвідчує нас автор і тоді, коли представляє оповідання «Дві матері».

У багатій пані та бідної селянки повмирали чоловіки. Від великої нужди ледве животіла бідна вдова зі сином, а в багачки раптово важко захворіла малолітня дитина. Кожна мати по-своєму вимолує у Всевишнього допомогу: «Боже, муй Боже! Даруй міні мого синка!» [Ворона 4, 1962: № 32; 280] – лепече зі

сльзьми пані, а селянка у відчаї резюмує: «Боже, Боже, чи вже так суджено міні зь голоду вмерти?» [Ворона 4, 1962: № 33; 286]. У ситуації, що склалася, єдиним суддею є саме Бог, який, хоч і карає багачку за злодіяння чоловіка та забирає до себе її дитину, водночас напоумлює взяти в дім біднячку з сином і дати селянській дитині хорошу освіту. Що може бути краще для матері за щастя рідної кровиночки?! Звичайно, що селянка приймає шляхетний жест з боку пані й тим самим забезпечує хороше майбутнє своєму синові. А дім, який запропонувала вельможа, стає не лише прихистком, а «символом родинного життя й щастя, і якщо в когось нема близьких, то своя хата може послабити почуття пустки» [Янів 1962: 176]. Тобто, мотив бажання родинного щастя пов'язаний і з добробутом дітей, і з хатиною.

Українська родина вирізнялася особливостями свого побуту. Недарма іноземці, які відвідували Україну, неодноразово відзначали охайність української сім'ї. Наприклад, лікар Готліб Гмелін у своїй «Подорожі по Росії» (1770 – 1780) писав, що українці «люблять чистоту і пильнують її, для того і в найпростіших хатах у них значно краще, ніж у найбагатших дворян у росіян». Подібне спостереження у 1811 р. зробив професор Кембриджського університету Едвард Даніель Кларк. Порівнюючи українців з мешканцями Московії, він зазначає, що перші «чистіші, запопадливіші, чесніші, благородніші, ввічливіші, відважніші, гостинніші, побожніші та менш забобонні» [Січинський 1993].

Про такі особливості української родини розповідає нам оповідання Ф. Заревича «Хто не любив». В ошатну оселю гостинного перехожого (як потім з'ясується – батькового товариша) потрапляє головний герой твору. Усе так нагадує йому рідну домівку, його родину: «Оглянувся довкола себе: красно, гарно! Хата сама невеличка, білісінька, по стінах ікони святих, у головах постелі – «спаситель міра», над дверми «св. Отець Николай», поміж окнами – «Матерь Божа», над софою – «Рождество». Всі красно роблені. У золотих обвідках. По окнах квіти у суднику всілякі, з обручниками, драбинками і підпорами, кожде на своїм місці чисто і гарно управлене. Понад окнами і клітки були з птахами; по кутах стояли шафи зо скляними

дверми, у одній – судничья дороге, блестюче, у другій – книжки повними рядами. Коротенько сказавши, виглядала кімната, як многі кімнати виглядають, лише то тут здавався виглядати з кожного кута ніби невиданий дух миру і любви. Міні здавалось неначе я де у своїх люблячих, так одразу мені там припало...» [Ворона 3, 1862: 176].

Знайомство з дружиною та донькою господаря виявилось не менш приємне – у цієї родини було все, що викликало повагу сторонніх: надзвичайна працьовитість (утримували велике господарство), щира гостинність (завжди радо приймали людей), житейська мудрість і розважливість (не переймалися буденними негараздами), а ще краса – не лише духовна, а й фізична, що найкраще втілилася в образі шістнадцятирічної доньки господарів Зосі.

Події оповідання розгортаються так, що хлопець, закоханий до безтями у Зою, їде на Різдвяні свята до неї в гості. Там, на жаль, помічає, що з пасією під руку ходить «гладкій молодець, ладний, уродливий хлопець, чистесенько убраний, з ладним вусиком чорнявим» [Ворона 3, 1862: 207]. На цій підставі в головного героя з'являються ревнощі, а потім з'ясовується, що загадковий Зосин прихильник – її брат, який разом зі своєю сім'єю завітав до рідні на зимові свята. І тут ми знову спостерігаємо ще одну рису, притаманну українцям – повага до родини як особливої інституції, пошанування її єдності на храмові свята, Різдво чи Великдень, коли члени роду, навіть далекі родичі, які жили в інших селах, збиралися за спільним столом, обмінювалися відомостями про своє життя і так відновлювали духовну єдність роду.

У багатьох творах Ф.Заревич підкреслюється вагомість любові у створенні родини. Окрім уже згаданого оповідання, це ілюструє і повість «Син опришка». Героїня цього твору Емілія нещаслива у подружньому житті, бо родичі уклали її шлюб з нелюбом.

Після смерті батька, а згодом і матері, Емілія з рештою дітей виховувалася у свого багатодітного вуйка. Через недолюблювання вуйни особливо нелегко жилося дівчатам-сиротам, які на протигагу своїм двоюрідним сестрам були гарні, як квіточки. Та невдовзі шістнадцятилітню красуню Емілію

сватає камеральний лісничий – зовні добрий, порядний чоловік. Як зазначає наратор-усезнавець, «Емілія добродушна, сирітством своїм пригнена и не знала за кого вона оддавалася» [Ворона 5, 1862: № 38; 323]. Вже згодом нещасна зрозуміла, що від чоловіка годі чекати любові, для нього вона була лише гарною іграшкою для хизування. На жаль, у якийсь період пан, байдужий до дружини, починає її безпідставно ревнувати до вівчаря Гриня. Звинувачень так багато, що жінка мимоволі задумується про хлопця. Саме так назріває любовна колізія в творі.

Про ймовірні перипетії говорить також розповідач, коли полонений через непослух Гриньо в захопленні дивився на лісничиху: «Шкода красного верховинського легиня, що пустої чепився гадки, онъ бувъ ныні мігъ бути першимъ женихомъ у селі; дівчата найкрасши и найбогатши аж пропадали за нимъ, складали співанки на ёго дробни кучері, на ёго теренови очи, рожеви лиці, називали ёго оленем, князевичем – а ёму от що въ голові!» [Ворона 5, 1862: № 34; 290].

Зав'язка відбувається тоді, коли закохана Емілія звільняє Гриня з-під арешту (двірської в'язниці), щоб той втік до опришків. Наступні розділи повісті – це, фактично, час для випробування сили почуття і наростання внутрішньої напруги. Кульмінація досягається тим, що Гриньо від туги за коханою вирішує її вкрати; Емілія ж не опираючись іде за ним. Здається, що жінка таким чином заявила про своє право на радість і щастя. Але в останньому розділі автор показує складний психологічний поєдинок пані: серце її відкинуло шлюбні обов'язки, але розум забороняє зламати освячену церквою присягу. Емілія боїться за взятий на душу гріх перелюбства: «Господи, чи простиш ти коли по своїй святій волі мій тяжкий гріх. Карай Боже, карай мене, коли твоя воля» [Ворона 5, 1862: № 42; 358].

Вирішальну роль у розв'язанні дилеми «бути – не бути щасливою» бере на себе обставина. Несподівано на хату колишнього опришка, у якій проживали закохані герої, нападають жовніри і забирають молоду пані до її чоловіка. Цим автор підкреслює загальновідому істину: на руїнах однієї сім'ї не можна побудувати іншої.

Любовну тематику продовжує ще один твір письменника – оповідання «Німа». Одного разу батько, який займався торгівлею, привіз у гості молодого купця. Гарний, «як той олень», юнак вабив до себе не лише зовнішньою красою, а й доброю душею, яка світилась на його лиці. Проте, заприятлившись з родиною, парубок більшу увагу почав виявляти до молодшої говірливої доньки господарів. Між людьми навіть ходили чутки, що посватає саме її. Але долю вирішив такий випадок. Якось, прогулюючись околицями села, молодий чоловік зустрів у капличці Німу. Переживаючи за любовний зв'язок сестри з купцем (бо ж сама в нього закохалась!), дівчина безмовно молила Пречисту Діву Марію, щоб і їй послала доброго нареченого. Зворушення від побаченого і замилювання красою нещасної викликають у хлопця гостре, бентежне почуття закоханості, що вже згодом переходить у міцну, взаємну любов: «та не знать, як і куди се прийшло, що молодята нахилилися до себе личками, обнялися, а горячи усточка зь собою зоткнулися сердечно, любязно!» [Заревич 2, 1866:19]. Вже згодом і весілля зіграли, а молодша сестра лише тішилась, що знайшовся хороший чоловік, який оцінив доброту її німої сестри та зміг з нею створити щасливу родину.

Ментальність зберігає генетичний код народу, допомагає зрозуміти закономірності розвитку культури, суспільної моралі, на її основі виникає відчуття національної ідентичності. Цю істину підтверджує новела письменника «Землячка». У ній, зокрема, репрезентантом української родини є не родова спільнота, а етнічна.

У далекій Італії чисто випадково зустрілися на прогулянці морем двоє українців, дві споріднені душі. Цьому сприяла звичайна народна пісня, яка, мов лакмусовий папірець, вирізняла з чужомовного багатоголосся рідну українську мову. Яка ж то була велика радість для головного героя цього твору зустріти людину, яка не втратила в чужій країні своєї ментальності й у відповідний момент самоідентифікувалася! А чуття національної ідентичності, як показує автор твору, стає могутнім засобом самовизначення й самоорієнтації особистості у світі крізь призму своєї самотньої культури.

З-поміж багатьох обов'язків родини чи не найголовнішим було виховання дітей. Слово «виховання» в українців, очевидно, пішло від «ховати», тобто заховати (уберегти) від небезпеки, смерті, хвороби, «лихих очей», поганих впливів. Згодом воно набуло узагальненого змісту, виражаючи процес систематичного впливу на культурний розвиток, формування світогляду, духовного світу й моральної поведінки дітей та молоді. Саме в такому ракурсі процес виховання простежено у творі «Насилована доля».

Не мала змоги бідна вдова дати належну освіту своєму синові. Вона краще воліла, щоб син обробляв землю і так заробляв собі на життя. Та припав розумний хлопчина Івась до серця сільському учителю, і забажав він передати всі свої знання та досвід малому улюбленцеві. Спочатку мати противилась такому наміру професора, однак згодом погодилась, і дитина виховувалася у родині наставника. Вчитель та його дружина зробили все для того, щоб вивести «в люди» Івана – вони дали йому освіту, гарно виховали доньку як наречену для нього, а невдовзі висвятили хлопця на священника. Словом, посприяли, щоб «насилована» колись учителем доля стала ласкавою і дарувала лише щастя «кучерявому Івасю».

У ще одному творі Ф.Заревича, оповіданні «Дві сестри», перед нами постає родина безіменного героя-напівсироти, який після смерті батька виховувався в сім'ї свого стрія. Художній наратив веде персонаж – хлопець. Він зазначає, що родина його була багата і всюди знана, оскільки одні проживали в Галичині, інші на Волині та Буковині. Стрий разом із дружиною та двома доньками мешкав на Поділлі. Здавалося б – звичайна українська родина, якій лише на славній своїй історії є чому повчити нащадків... Однак, на відміну від попередніх творів, письменник показує розпорошеність членів цієї спільноти через соціальний чинник.

Шляхта, найбільш привілейована верства українського населення у XVII ст., попри визнану ще в минулому славу та шану, часом надто переймалася новосвітніми манерами і денационалізувалася. Так сталося і в родині поважаного усіма стрія. Оскільки з-поміж багатьох обов'язків української родини

чи не найголовнішим було виховання дітей, то в згаданій нами родині воно, на жаль, зіграло досить плачевну роль.

У стрія було дві доньки і дві – зовсім різні. Старшу Ерміну виховувала гордовита стрійна. Вона навчала дівчину не лише манірності, пихатості, а й польських молитов, тобто зневажання українського. Молодшу Катерину в українському дусі виховував стрій. У кінцевому результаті дівчата обирають собі суджених відповідно до власних поглядів: старша – аж надто патетичного польського патріота Артура, молодша – тверезо мислячого, приземленого руського теолога Николая. Перший виголошує, що «своя воля нічого не значить, ту значить лише воля загальна, воля народа цілого – братья тамъ въ Варшаві взывають, и мы довжни слухати такого голосу», другий розрізняє думку народу і думку польського уряду, зазначаючи: «Воля народа, а братья въ Варшаві – то інше» [Заревич 1, 1866: № 1; 4]. Але головний у цій ситуації не просто факт вибору дівчатами своєї долі, а те, як вони поведуть себе після заручин: одна самовдоволено, друга – тихо, спокійно.

Зрештою, через дев'ятнадцять років стріїв вихованець зустрічає двох рідних по крові, проте цілком чужих між собою жінок – самотню вдову Ерміну та щасливу дружину й матір Катерину. Манірна, гордовита Ерміна не визнає свою родину, вона зневажливо ставиться до сім'ї сестри через те, що там прості люди, які розмовляють руською (українською. – Л. М.) мовою. Сама ж ходить до костела і, хоч не має великого багатства, «на шляхоцьку паню хорує» [Заревич 1, 1866: № 2; 11].

Як бачимо, християнська родина кинута в систему злих сил цього світу, які постійно атакують її як ззовні, так і зсередини. Якщо в новелі «Родина» згубну дію мала війна, то бідою в даному випадку є те, що не чуже оточення, а рідна мати через зденаціоналізовану свідомість стала причиною розколу в родині. Від того, яку дорогу вибирають батьки, значною мірою залежить і те, якою буде дорога життя дитини.

Не мав щастя Стефан Василичин з повісті “Хлопська дитина” рости зі своєю родиною – батько помер, невдовзі віддала Богові душу й ньєнка. Зостався один як палець на цьому світі. Та доля змилосердилася над сиротою і послала йому нову родину – в особі священникової родички Настасі та її брата Константа. Це їм

хлопець вдячний за безмежну батьківську любов та належну освіту: «Коби не ваша ласка, я бим нині чим був – нічим. Бог мені взяв маму єдну і зробив сиротою – а потому дав мені другу, якби знова рідну, та сотворив для мене ліпшую долю» [Ворона 2, 1862: № 3; 21].

Як справжні батьки (а саме цього прагнула Настася), названа родина виконала одну з головних місій: допомогла Стефанові реалізувати себе у цьому світі, він став адвокатом, а ще – здобути внутрішню свободу бути самим собою й емоційно не залежати від того, як тебе сприймають інші.

Отже, родина представлена Ф.Заревичем не лише як соціальний інститут, а й як духовний осередок українця; саме через неї і виявляється українська ментальність у її позитивному та негативному ракурсі.

Література: Ворона 1, 1862: Ворона Юрко. Родина. Оповідане зняте ізъ житя / Юрко Ворона // Вечерниці: літературне письмо для забави и науки. – Львів, 1862. – № 16, 17; Ворона 2, 1862: Ворона Юрко. Хлопська дитина / Юрко Ворона // Вечерниці : літературне письмо для забави и науки. – Львів, 1862. – № 1 – 17; Ворона 3, 1862: [Юрко Ворона] Хто не любив / Юрко Ворона // Вечерниці: літературне письмо для забави и науки. – Львів, 1862. – № 21, 22; Січинський 1993: Січинський Володимир. Чужинці про Україну. Вибір з описів подорожей по Україні та інших писань про Україну за десять століть. – К., 1993. – С. 36 – 255; Українська душа 1992: Українська душа / Відп. ред. В. Храмова. – К.: Фенікс, 1992. – 128 с.; Заревич 1, 1866 : Ф.З.[Федір Заревич] Дві сестри / Заревич Ф.// Русалка. – 1866.– № 1, 2; Заревич 2, 1866 : Ф. З. [Федір Заревич] Німа / Заревич Ф. // Русалка. – 1866. – № 3; Ворона 4, 1862: Ю. В. [Юрко Ворона] Дві матері / Ворона Юрко // Вечерниці, 1862. – Р. I. – № 32, 33; Ворона 5, 1862: Юрко Ворона. Син опришка / Ворона Юрко // Вечерниці, 1862. – Р. I. – № 34-42; Янів 1966: Янів В. Релігійність українця з етнопсихологічного погляду / В. Янів // Релігія в житті українського народу. – Мюнхен, 1966. – С. 50; Янів 1962: Янів В. Українська родина в поетичній творчості Шевченка / В. Янів // Тарас Шевченко. Збірник доповідей Світового Конгресу Української Вільної Науки для вшанування

сторіччя смерти Патрона / За ред. В. Стецюк – Б. Кравців. – Нью-Йорк; Париж; Торонто, 1962. – С. 148–186; *Янів 1971*: Янів В. Українська родина в творчості В. Симоненка / В. Янів // Збірник на пошану професора доктора Ю. Шевельова. – Мюнхен, 1971. – 505 с.

Любовь Мельник. СЕМЬЯ как проявление украинской ментальности в произведениях Федора Заревича.

В статье автор размышляет над понятием «родня», которое нашло отражение во многих произведениях («Родня», «Кто не любил», «Землячка», «Изнасилованная судьба», «Две сестры», «Хлопский ребенок») галицкого писателя Федора Заревича.

Ключевые слова: украинская ментальность, украинская семья, национальная идентичность, духовное единство рода, мировоззрение, духовный мир, моральное поведение.

Рецензенти: Ткачук М.П., д. філол. наук, проф. (Тернопіль)

Журба С.С., к.філол. наук, доц. (Кривий Ріг)

Ярослав Нагорний, асп. (Тернопіль)

ББК 83.3 (4 Укр)

УДК 82-312.1

Художня практика Павла Богацького в контексті доби (початок ХХ століття)

У статті висвітлюється зародження стильової хвилі модернізму в Україні на початку минулого століття і участь у літературному процесі Павла Богацького, редагуванні ним журналу «Українська хата» (1909 – 1914), що призвело до зіткнення непримиренних поглядів «радян» і «хатян», дискусії навколо подальшого розвитку вітчизняного письменства. У статті зацентровано, що оновлення вітчизняної художньої літератури на початку минулого століття було не лише потребою орієнтації на психологічну Європу, а й внутрішньою необхідністю самореалізації письменницького таланту у творенні свіжих образів – своєрідний протест супроти традиційного побутописання.

Ключові слова: художня практика, елементи змін, модернізм, Павло Богацький, рецепція, дискусія, «хатини», «радяни».

Yaroslav Nagorny. Artistic Practice of Pavlo Bogatskyi in the Context of Time (Beginning of the XX Century)